

ХРИСТО ПЕТРЕСКИ

СКОПЉЕ BY DAY

КУЋА

– Ја –

Када долазе код мене, најчешће ради неке своје потребе, кажу да сам њихов човек, понос наше лозе, па чак и целог краја; да сам успео; да сам моћан и да ако хоћу (замислите: само ако хоћу!?) могу да им помогнем, иако „за њих и за мене нема спаса”.

Причају свашта, ја их гледам, чудим се, не разумем их, чак их и сажалевам и једва чекам да оду.

Не идем ја код њих, а уколико (случајно) и одем – сагињем главу и ћутим.

А они као навијени настављају да причају и да ме хвале.

Мислим у себи: можда и не знају да ће на тај начин да ме отерају, или ми пак верују, зато што ја њима не верујем!?

– Опет Ја –

Види ти њих, исти су као и моја досадна родбина.

И они дошли и – марширају по мом стану!

Где ли им је поглавица?

Црни оклопи – пробили зид, одоздо, испод куће – навалили на трунчице, краду мали простор (колико захвата црни конац) и некако збуњено, гласник јавља да су наишли на босе ноге.

Вреба их човек-стена, планина, спуштање преко њих је неминовност и бесмисленост, али не целом шапом, већ белим листом (оним истим на коме се пишу песме), салветом, марамцом, крпом за брисање судова, или влажним дланом.

Свеједно – када су већ мртви.

Назад кроз прозор, даље одавде и не враћајте се никада у мој стан, који је тесан и празан за песника, а не још и за вас!

Зашто, не помажу ни коњи, оку у руци – строги и пробирљиви!!!

Зато, мрави, чистите се из моје куће – кажем им, док нисам предузео нешто!!!

– Ја –

Читао сам.

Једна птица удари у прозор.

Истрчах кроз врата, била је ноћ а птица је лежала мртва.

Са раскрвављеним и полуотвореним кљуном, као човек на самрти.

Можда је, заиста, сова хтела да уђе у мој стан?!

– Опет Ја –

Самац је хтео да у његов дом не улази нико, осим њега.

Не само ради сређивања, већ због његовог тајног изума.

И своје улажење је свео на минимум. Испред куће је стајао везан ВЕЛИКИ ПАС – шарпланинац, а крајем месеца – вадио је из сефа сву пристиглу пошту и писао строго поверљив извештај, невидљивим мастилом или црвеном (лажном) оловком.

У кући су посебно место заузимале књиге, два његова велика портрета, клавир, покретне степенице преко којих се стизало у скровиште – на таван, где су били ораси, коже, отров за пацове и слепи мишеви, скривени у високим ловачким чизмама.

Нико није приметио када су скапале три јабуке на радном столу, као ни када је пас Бари искидао ланац и напао људе, који су дошли да присуствују самчевом погребу...

ДАЛТОНИСТА

а)

Коначно изврших самоубиство смирих се Тако заврших тај дуго припремани чин или боље речено (само)убиство и више никада не помислих на то Престадох да глумим кукавицу или хероја да гледам авантуристичке филмове да читам Басару или Писарева зато што је све то деловало деструктивно на моју нежну психу Престао сам да ходам замишљен кроз град да бројим цркнуте мачке да гутам мастан ваздух засићен мирисима јела у лифтовима да стојим нагнут и гледам доле кроз високе отворене прозоре да

ходам поред саме ивице моста а да се не држим за ограду да... да... да... Једноставно престао сам да губим време читајући новине и часописе и још увек незабрањене књиге и пишући овакву кратку прозу Тако одједном имах превише времена за све па нисам знао шта да радим са њим Нисам хтео да се мој живот претвори само у једење шетање и спавање да не кажем ленчарење односно задовољавање најнижих човекових страсти и ништа више Зато одлучих да прелаз на онај (читај и мисли: други) свет изведем строго тајно и ефектно Замишљено као пробијање звучног зида рушење невидљиве баријере са крилима од хамера залепљених „охо” лепком и селотејпом на рукама од рамена према прстима од петог спрата ка центру града својим аутомобилом...

б)

На свету више нема ништа и ништа не може да се измисли Основни проблем је како да се свет надмаши и напусти Никог више не интересује свет речи ти тамни и светли вокали море знакова и звуци Усред фантастичних пејзажа духовне имагинације у ово време јурим својим малим „фићом” као суперсоничним авионом На моменат желећи да погибелно ударим у металну ограду моста Да бих проверио своје узбуђење као трајну добит и беспрекорно извршење команди возила У борби са машином коју је највероватније у недостатку другог избора човек сам измислио да би је касније уништио. Како би иначе победио страх. А то што су и најбољи возачи фантоми-далтонисти и не разликују три основне боје (црвену жуту зелену) то је већ проблем изгубљене комуникације са градом. Знам да ми мноштво лоших књига оштеђује вид али и то да нисам далтонист и нисам прешао на црвено као што кажу очевици али како да докажем да сам хтео само да извршим (само)убиство и да није постојала никаква чак ни апстрактна опасност од гледања авантуристичких филмова од читања Б и П и повратка кући...

ТУНЕЛ

- Ја стварно не знам цео случај, али...
- Ти га не можеш знати, јер се ниси био ни родио, али ти је сигурно неко причао...
- Отац је покушавао неколико пута самоубиство, али би га увек спасавали у последњем тренутку.
- Море, да је стварно хтео, он би се и убио!
- Ко вам даје за право да цинично говорите о мом родитељу? Сви кажу да је био частан грађанин и утицајна личност у граду, а ви не дозвољавате ни да му кости спокојно истрале...

– Он је крив за случај у Инвалидском дому, јер је за време његовог директоровања извршило самоубиство, ни мање, ни више, тачно 15 стараца!

– Знам, причали су ми, прво су нашли човека обешеног о куку у сутерену зграде, а затим су се самоубиства ређала, сва на исти начин и на истом месту. Када се број самоубица попео на 15, отац је наредио да се извади фатална кука и самоубиства су престала...

– Да, он је дуго седео скрштених руку и ништа није предузимао, док су се сироти старци заредом вешали...

– Али проблем није био у куки, већ у људима. Њима је, једноставно, живот постао неподношљив и решили су да са њим прекину.

– А зашто то није урадио и твој отац... него је умро природном смрћу?

– Шта сте намеравали да кажете: можда, да је требало да и он заврши на исти начин, па чак и да се обеси о исту куку?

– Нико не оптужује тебе, већ њега, а ви обојица оптужујете нашу народну власт...

– Мој отац је био инжењер, тачније градитељ тунела, а у слободном времену – пасионирани сакупљач лептирова. Сушио их је, препарирао и у сваки примерак уносио део себе. Знате, неке видове лептирова треба препарирати данима...

– Молим те, пиле, немој да се удаљаваш од теме разговора, јер ћеш и ти да летиш у кавез... Био си малецак када си остао да живиш са мајком; отада је прошло двадесет година, а ми још увек ништа не знамо о поруци коју је твој отац оставио пре смрти.

– За разлику од мог покојног оца, који је пажљиво вадио лептирове из мреже, пазећи да им не поломи крилца, или пак када би ухватио два иста лептира – једног би пуштао на слободу... ви уживате да оптужујете људе и да им судите.

– Знам, знам, он је надгледао градњу тунела и ловио лептирове, а старци су висили на огромној железној куки.

– Али нико други није наредио да се она кука извади него мој отац, који је, сав ишаран модрицама, ноћу побегао од куће и упутио се ка првом тунелу, најближем граду. Хтео је да се баци под точкове неког захукталог возила, дуго је размишљао, промрзао и сам, корачајући самом ивицом тунела, ослањајући се десном руком о зид. Тако, клатећи се, дошао је до самог краја бетонске јаме, где га је сачекала зора хладног јануарског јутра. Са светлошћу у очима, прошавши од једног до другог краја тунела као кроз сав свој живот, мог оца је огрејао „нови” оптимизам. Али ни он није дуго трајао... У вашем извештају стоји да је нервозно пушио цигарете, разгледао фотографије из албума и бацао их на гомилу. Више пута је узимао столицу у кухињи и везивао уже за лустер, са белом

марамом преко очију, стезао је омчу око врата, хтео да заплаче, да викне, али бојао се да га комшије не чују и да га не прекину, никако не успевајући да одгурне столицу испод ногу. Заспао је, понављајући мајци: „Ја нисам крив... нисам крив.”

– Пази дечко, човек никад не зна како ће завршити, нити где, нити када.

– Јеси или најзад коначно написао причу?

– Не, још увек не, мада имам „добру” идеју. Реч је о градитељу тунела, који се, због сталне удаљености од града, тамо негде у брдима, забавља скупљањем лептирова. Као пасионирани ентомолог, зна скоро све о њима и поседује их у својим збиркама. Али то није толико битно.

– У својим каснијим годинама, негде пред пензију, постаје управник једног старачког дома у граду.

– Тамо се, једног дана, усамљена старица обеси о куку, и то исто, у току године, урадиће тачно 15 несрећника, све док управник не нареди да се кука извади из греде. Ово је истинит случај, о коме је и штампа писала. Можда је детаљ бизаран, али све је могуће, зар не?

После ових немилих догађаја, управник, тј. некадашњи градитељ тунела, није себи никако могао да опрости што није реаговао раније, па осим наметнуте одговорности осећа невероватну грижу савести и упада у неизлечиву депресију.

Због тога одлази тамо где му је претходно било најбоље. У велики тунел крај града.

Намерава да се баци под први захуктали аутомобил. Али ходајући тако од једног ка другом крају, кољобљиво и са страхом, кроз мрак стиже до самог излаза, где га је сачекало јутарње светло, али не оно исто какво је гледао претходног дана пре уласка у јаму-аждају. Од улаза до излаза прошао је цео један живот.

Препорођен, поново се враћа у стан. Али то није све. Прича се завршава оптимистички, а не као што се очекује од оваквог заплетта, но оно што се не дешава у животу – то се, ето, дешава у књижевности. Идеја ти је стварно „добра”, али прича је бесконачна, па може да се продужи суђењем његовом сину који је детињство провео са мајком. Тачно после двадесет година, када треба да се запосли, има проблема „с обзиром на очеву прошлост”. Од истраге дознаје мноштво нових детаља, али никако не успева да скине кривицу са свог невиног родитеља. Свестан да је и сам упао у хорсокак, прихвата какав-такав дијалог, а у потаји, у себи, припрема „слатку освету”. Да ли ће и он проћи исто као и његов отац, или ће пак, ако не другима, пресудити себи.

Да ли су стварно кука и тунел кључни елементи, или је то нешто сасвим друго? Како је да је, могао бих да ти украдем идеју, и ако ништа друго, да бар на неком конкурсџ добијем откуп. Нисам сигуран да ћу некада, било када, да напишем ову причу. По свему судећи, и она ће остати у нашој иначе богатој усменој књижевности. Иако би било најбоље да причу напишемо заједнички, као муж и жена, с тим да бих, рецимо, ја писао о куки, а ти о тунелу. У реду, договорили смо се.

Али шта да се напише друго о куки, осим да је била дуга и ухватила рђу, да је висила на некој греди, и да су старци до ње долазили лако, потпомажући се столицом. Са истегнутим и покиданим вратним мишићима, са пресеченом кожом и препуклим крвним судовима... тако су изгледали сви они када би рано изјутра управник долазио на посао, и хитно позивао специјалну екипу да изврши увиђај...

А ако већ имамо намеру да штампарима усложнимо посао, онда ћемо причу поделити на две једнаке, паралелне (једну поред друге) колоне, у којима ће се дешавати све, а притом „да се не деси ништа”.

Свакако, биће оригинално, као експеримент, али и напорно: истовремено, да се у две колоне текста, као на две траке аутопута (тунела) дешава, односно интерпретира, иста а ипак различита радња; доћи ће до мешања свести (не само ауторске) о причи, пре и после испитивања. „Тунел” ће бити обична деструкција и конструкција о још једном случају из града...

Превео с македонског
Аутор